

7
Pyhtää,
Stä. Hirvikosken (Starkkilan) kylä,
Kinttunmaa

Kivikautinen asuinpaikka.

Tutkijat

J. Ailio 11-13/5/10.

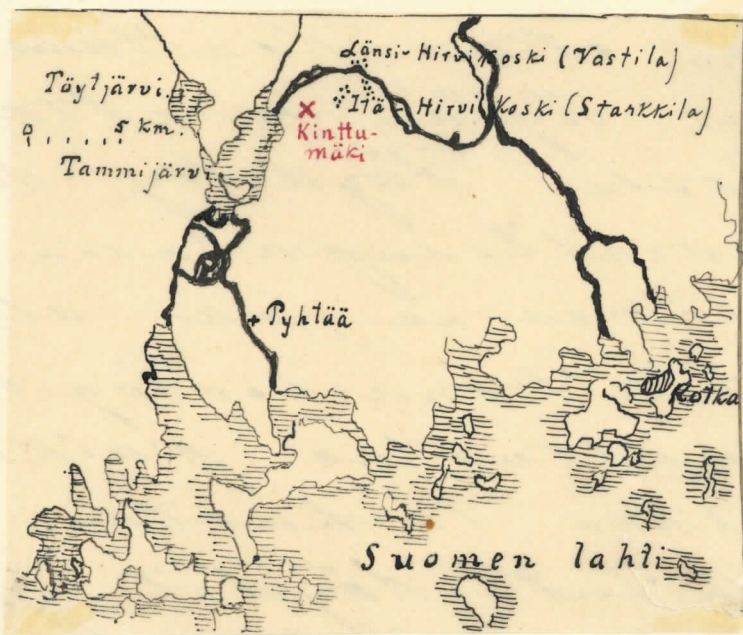
Pyyntää
Itä-Hirvikosken (Starkkila) kylä,
Kinttumäen kivik. asuinpaikka.

Löytöhisto-
riikka.

Kun talonpoika Bernhard Kottila yllämainitusta kylästä oli jonkun lyseolaisen kautta ilmoittanut Tri A. V. Koskimiehelle ja tämä sitten Hist. museoon, että Kinttumäestä mainitun kylän maalta oli soraukosta löydetty koristettuja saviasiunpalasia ja muuan kiviesine, sai allekirjoittanut Valtionarkeologilta toimeksi matkustaa paikalle löytöpaikkaa tarkastamaan. Yllämainitut löydöt ja allekirjoittaneen B. Kottilalta saamat lisätiedot paikan luonnonsuhteista ja löytöpaikalla esiintyvistä haudoista antoivat nim. perustellun aiheen olettaa puheena olevan kivikautisen asuinpaikan, jolla olisi erikoinen merkityksensä asemansa vuoksi Kymmin suulla, ja jota muuten syksyllä mahdollisesti tapahtuvan sorauksen kautta olisi joutuva edelleen hävitetyksi, ellei sitä heti käytsi tarkastamassa.

Suonno-
suhteet.

Kinttumäki sijaitsee Enke-
roisten asemalta SW. suuntaan
n. 25 km. päässä olevan Ftä.
Hirvikosken eli paikkakunnalla
Starkkilaksi sanotun Pyhtään,
talollisen Heikki Sinkon maalla,
Kyminjoen läntisen suunkaan
vasemmalla puolella, n. 1 km. päässä
joesta että Tammijärvestä, jonka
lävitse Kyminjoki juoksee (ks.



viereistä kar-
tan aihelemaan).
Ftä. Hirvikosken
lähimmistä ta-
loista on se
parin km. pääs-
sä (asuntoa
herra Lauri Pii-
gäsen talossa).
S. puolella
Kinttumäkeä

sijaitsee kapealaininen Soirinsuo,
s. o. viljelty savitasanko (josta ^{muu}
turvepeite viljelyksen kautta
on poiskulunut), joten löytöpaikka
on tavallisuuden mukaan valittu
päivänpuoleiselle rinteelle. Soi-
rinsuo liittyy yhteen W. puolella
olevaan, Tammijärveen ulottuvain
Simalahden niittyjen ja S. puo-
lella sijaitsevan laajan Muna-
suon kanssa. - Vedenkorkkaus
löytöpaikan kohdalla, Soirin-
suon veto-ajassa ei liene monta

16.
4.43
20.43
+ Soinnun vetoajan
korkeus yh. Tammi-
järven Suis yh.
20.43.

desimetriä ylempänä Tammi-
järveä, jonka korkeus on 16 m. y. m.;
Kinttumäen ja ympäröivän
seudun kiviperäinen moreeni-
maalaji ei salli olettaa ^{atvii} paik-
kaa valitun maanviljelystä
silvälläpitämällä, vaan on se
varmaankin valittu ^{kalastustarkoitukseen} veden varrelle,
s. o. Soinnun kohdalle piis-
täreun Tammijärven ^{matalan} rannalle. Kun maa kohoaa
Soinnun vetoajan vedenpiin-
nasta Kinttumäen juurelle,
jota muuten markeeraa irto-
maisia leuttavia rantakiviä,
pari metriä, on Tammijärven
korkeus kivikautisen asutus-
sen aikana oletettavasti ollut
noin 18 m. y. m. Mainittun
järven laskeutuminen on katso-
tava johtuneen sen alapuolella
tapattuneesta Kymen joen
koman eroosionista. Tämän ero-
osion suuruudesta esimerkkinä
mainittakoon, että Tammijärven
alapuolelta Kläsarön koskesta
löytynyt vasarakirves (H. m.
5273) ilmoituksen mukaan
sijaitti 4 m vahvuiseen
sorakerroksen alla, mikä so-
namiärsä siten veden kautta
on ylempänä kulkeunut sille
kohdalle, mihin vasarakirves
aikanaan oli kosken pohjan
joutunut.

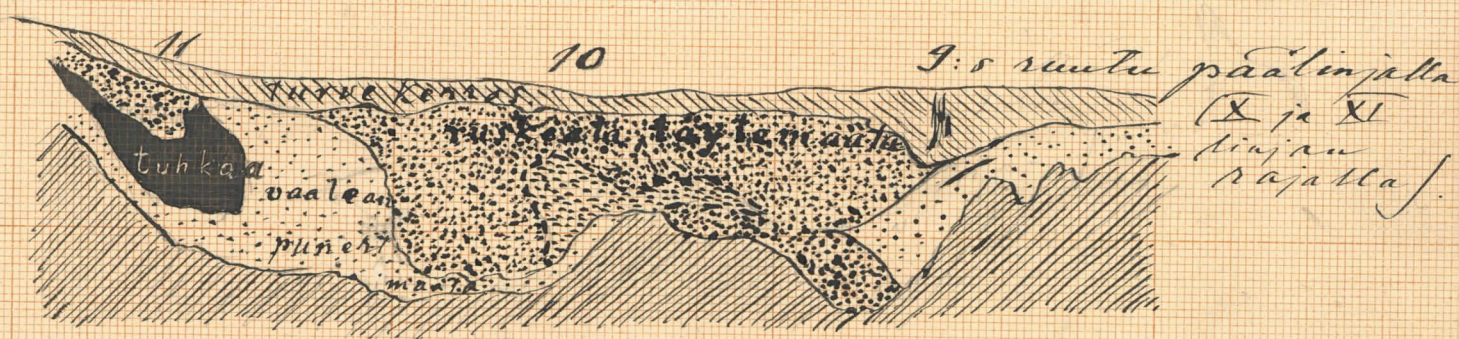
Löytöpaikan maalaji on pinta-kerroksissa huuhtelua, san-
taista moreenisora, josta on har-
vasta joitakin isompia kiviä.
Maosassa käy se kiinteämmäk-
si; rautasuolojen liittämissä;
ja n. 1/2 m. syvyydestä mo-
reenisaven tapaiseksi.

Paikan arkeologinen luon-
arkeologinen on ilmitullut soraotossa
luonne. jossa sora on kaivettu enintään
17 m. pituiselta ja 8 m. leveys-
selta alueelta n. 1/2 m. syvyyteen
ja väkän syvennälletin (ks. eri-
koista kartanaihelmaa). Paviastian
palasia, osaksi suuria (puolen
"Kihvelilapin" kokoisia) oli
tullut esille koko pituudelta
ja satakupon keskivaikeilta
alareunan puolelta sittemmin
häviöön joutuneet kiviäseen
katkelma, joka kertomuksesta
päätteen on ollut leven täsa-
tutta. Palaneita kiviä tai isket-
tyjä sirpaleita ei oltu huomattu.
Erittäin huomattavia
muinaisjäännöksiä ovat hiikka-
haudan N. E. puolella, heikosti
kokoavassa maassa sijaitsevat
hauturat. Näitä on vielä jäl-
jellä viisi khyttä, vaihdellen
2-5 m välillä pituudeltaan,
leveydeltään ovat ne lähes 1
m. ja syvyydeltään 1/2-1 m.

Aikaisempia
löytöjä.

Hauturat
(alun Kuopat).

ollen tavallisesti S. päristään
 syvempiä ja, kuten jälkioikein
 tuntua, pehmeäpohjaisia (ks.
 paitan erikoiskarttaa ja valo-
 kuvaa). Ne ovat kahteen ri-
 vün järjestetyt ja muistut-
 tavat tässä suhteessa Hanka-
 salmen Salosta kerrottuja kie-
 tavalleja (Die st. z. Wohnplatz-
 funde in F. II, s. 18), joiden välit
 lienevät muodostaneet puheena-
 olevain kattaisia hautusoria,
 ja vielä enemmän sekä muodon-
 että aseunan puolesta Alas-
 taron Kalamaen hautusoria
 (mainittu Teos, II, kuva 3 sivulla 3).



Pyhtää, Kinttumäki.

Päättöpäin ei hautusain muotoa
 saata arvostella, kuten esim.
 käy selville ^{yleensä olevasta} profiilikuvasta,
^{joka on tehty} runsaasti metrin S:sen hau-
 turan SW. päristä SW. suun-
 taan. Profiili osoittaa nimittäin
 ilmeisesti vielä täällä laa-
 keata, aina 6 dm. syvyyistä
 hauturaa, jonka pohjaa kivi-
 hautusen asutuksen paikalla

gäätyessä osottaa vaalean-
punaisen, rautasuoloista kōy-
häki^(uuttuneen) kerroksen yläpintaa. Tämä
hautaus on sittemmin täyttynyt
ruskealla, kostemattomalla
moreenimullalla (alaosassa
keskellä on se hiukan savi-
maista), joka varmaankin joh-
tunee kuopan, s. o. asuntokuopan
päälysrakenteen vajoamisesta.
Vasemmalla on 11:nellä reunalla
pieni tukkapesa, joka niinikään
on ohuetta peittyneet ruskealla
mullalla. Lähemmin saattaa
tämän ja muiden kuoppain
luonnetta arvoitella vastaisen
tarkan tutkimuksen nojalla,
mihin minulla tällä kerralla
ei ollut tilaisuutta. Kivi-
tenkin tutkin samantapaisten
osittain hävitetyin C:n
kuopan, josta edempinä
enemmän.

Myöhäisiä
kuoppia. Linjoilla VIII-IX: 24, 25 esiintyi
edellisiä muistuttava mutta
nelikulmaista muotoa osottava
ja vain vähän maatonut, siis
ilmeisesti myöhäisempi kuoppa.
Tässä näkyi vielä lakonnutta
punta, varmaankin jälkiä pum-
salvoksesta, ja kuoppaan
on siten johdettava nauriskuop-
pana, jommoiseen joka työmie-
histä muisteltiin joitalla

olleen. Väikeampi on selittä^ä
VIII: 21 runon Tienoissa ollutta
pienempää keoppaa (ks. erikois-
karttaa). Kun se oli jätettiin
samoin, vain niukasti maatu-
nut kuin edellinentkin, voisi
olettaa, että tästä on luotu
muutta nauriskuopan geit-
teeksi.

Muita hau-
turoita sa-
malla seudulla. Samalla mainittakoon,
että edellistapaaisia, rivittäin
sijaitsevia keoppia kuuluu
seudussa olevan runsaasti,
m. m. samaa suon laiteella
kuin nämätkin, sekä Taka-
veräjämäellä, Palunmäellä ja
Orrenmäellä Püspasen maalla
Tammijärven raunalla ymsä
Püspasen talon viereisellä
Nietakarjalla. Nämä eivät
kuitenkaan ainakaan kaikki
voi olla kivikautisia, mutta
ansaitsevat joka tapauksessa
tulla tarkastetuiksi.

Löytöalueen
laajuus. Edelleen on huomattavaa
Kinttämäessä, 1-5:nen kaivutau-
stapuolella esiintyvä 7-8 m
läpimittainen sileä ja loakea
notkelma (ks. erikoiskartta),
joka tuntui olevan pidettä-
vä ihmisasunnan (eiä luonon)
jälkeenä. Notkelmasta, jota
joillakin puolin näytti rajoittavan
keikko äyräne, ei keppistö-
sestä mitään ilmennyt, mutta

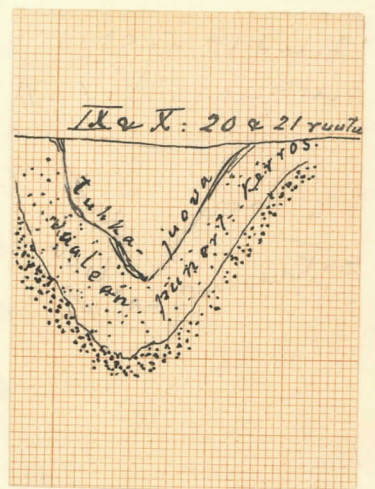
sen N. äyränteellä tuli heti ensi
sationpistolla useita saviastian
palasia ja toisestakin kosta
tuli esille joku astiankiitos.

Löytöalueen laajuus pu-
heuaolevalla kohdalla käsittää
ainakin 400-500 m², tunnetun ra-
joittuvan kaivausalueen N.W.
rajan tienoissa ja S.E. puolella
hautuuran lähimaille. Kau-
vempaan N.W. ja S.E. suunnassa
olevissa hautakuopiosta ei
atuman merkkejä havaittu
vaikka vielä n. 30 m. päästä
päälinjan alkukohdasta S.E. suunn-
taan esiintyi tien W. puolella
muun pyöreämainen Kuopunne.

Kaivaus. Muki tarkastettiin hautakuo-
pan pohja, mihin soraotosta
jääneestä pinta kerroksesta löytyi
lähes kahtaastaa, heikkouttamatta
hautakuopan kaakkoisinta päätä,
joltineukin määrä saviastian
palasia, ja S.W. laidalta muun
kiveen teetmä, toiselta sivulta
kileä, toiselta tuntuvasti sapaunut,
kujaa küllegneissia (vorrata
kuonoa aineslaatua). Oliko kuopan si-
jalla ^{ollut} samallaisia hauturoita
kuin ulkopuolella, ei ole tietoa.

Varsinainen kaivausalue
hautakuopasta N.W. oli ala-
laidaltaan siksi runnettua

ja rajanaista, että yhtenäisempää
 kaivauksista siinä oli vaikeata
 aikaansaada. Kerrosjärjestys tässä
 samoin kuin X linjalla, missä oli
 laajemmalla ehyttä alaa, oli
 asuinpaikoilla tavallinen: päät-
 kimmäisen ohuen turve- ja
 hiilikerroksen alla oli vaalea
 (suklaa) punertava santa,
 jossa enimmäkseen löydöt sijaitsevat
 n. 30 cm syvyyteen, sitte atkaa
 tumma ruskea, puhtaasti kova,
 kieman kovettunut santa, josta
^{enään} vain yläosasta jonkun verran
 löytöjä tavattiin. Kaivausalueen
 reunapuolella esiintyväni kuop-
 pain kohdalla ja ympärillä
 oli kerrosjärjestys aivan häi-
 kytyneenä ja maalaji ruskeata
 ylösnottua moreeniainetta.
 Huomattavia ovat tuhkapesät
 nähtävästi ulkotulien sijat
 reunoilla III: 13 ja VI & VII: 17, jäl-
 kimäinen 32 cm. syvyydestä maan-
 pinnan alla. - Mer-
 killinen oli suppilo-
 mainen IX ja X linjoilla, ja
 21 reunan rajalla esiin-
 tyvä tuhkerakkeros,
 jonka läpikäilyys
 on kuvattu vieressä.
 Se ei ollut pohjapuo-
 roksesta pyöreäalainen,
 kuten ilmeni X linjalla (ks. kai-



vaukarta), missä se teki terä-
sän kielekkeen ulospäin. Todeti-
näköisesti osottaa ^{pienialainen} tämä tuh-
kakeros ^{l. hiittyneen} palaneen ^{ja sen juuren} kannon
sijaa, ja vain sattuma lienee,
että sen seudusta trovattiin
sangen runsaasti piinsijpa-
leita ja muuan rombimainen
pieneu nuoleutera, siis osotteita,
että juuri tällä kohdalla on
piensineitä iskekelty.

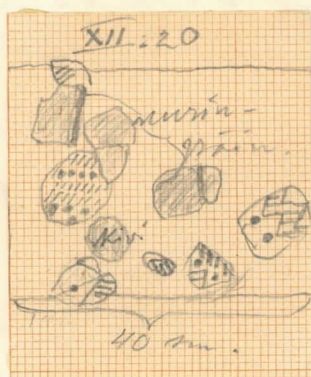
Asuinhuoppa: Eri tyistä huomiota an-
saitseva on D & E linjalla 16 ja
17 reudulla esiytyvä huopaa
(ks. eri pohjapiirrosta ja sii-
hen liittyviä kahta profiilia),
joka maanpinnalta oli vain
peikosti ^{ja pyöreyttä} notkolla, mutta maan-
sisäsnä näy täytyi yli 2 m.
pituiselta pitkän kapealta
hauturatta. Kuten profiili-
piirroksat osottavat, täyttää
tätä hauturaa turvekerroksen
alla ruskea, ilmeisesti koste-
maton eli asumaton moreeni.
mutta, jonka niin ollen täytyy
paikan asutusajan jälkeen
olla tähän joitunut kenties
alkuaan ^{peitteinä} oltuaan keopan päälle
rakennetulla suojakatolla,
mikä sitten on lakonnut ja
sajonnut alas. Hauturan ^{pohjan} pintakerrosta
sen käyttöajan lopussa osot-

Taa vaalean punertava (kultaan
värinen) kerros-sama, joka
kaikkialla ^{katuinpäikoillä} esiintyy lähinnä
turvekerroksen alla, ja on tullut
osittain valkaisuksi siten,
että siitä rautasuolat ovat
liuvenneet alaspiiriin. Alku-
perästä rauturan pohjaa osoit-
taa piikkuriiva profiili-
kuvassa XI ja XII linjan rajalla,
mikä näyttää rajaa löyhem-
män liikkuneen maan ja sen
alla olevan aivan kottkematto-
man maan välillä.

Jos tarkastamme rauturan
muotoa pohjapiirakossa, niin
aivan kottkemattomuudesta ei tul-
lut havaintoa tehdyksi ennen
kuin työmiehet olivat sen
kaivaneet, mutta kottkemattomuus
rajoitti k isokkoa syryttämi-
asetettua kiveä, ja itse rau-
tura muodosti keskikohdattaa
n. 25 cm. syryisen, 1/2 metrin
levyisen selvän ojanteen
kovassa maaperässä. Muut
rauturan kottkemattomuus
olevat kivet eivät tuntuneet
rauturan rakenteeseen keu-
lunan (mainittakoon, että rauturan
pohjalla I linjalla oli pari
kiveäkin, ja vähän hieta
niiden alla). Mitään erikoista
tulentijän merkkiä, tuhkaa

Y. m. s. ei näkynyt. - Lähinnä
 antaisi hauturan muoto ai-
 hetta vertaamaan sitä
 sellaisiin alkuperäisiin
 harjakotuihin, jollaisia mie-
 lukopit toisinaan ovat (ks.
 Ailio, Lopen asunnot, kuvat
 7-9). Tulenotija olisi näi-
 den tapaan oletettava ol-
 leen hauturan koillispuolta
 mutta mahdollista on, ettei
 sellaista ole ollutkaan,
 jos esim. hautura osoittaa
 vain ketä asuntoa. Kun-
 mallakin sivulla olisi kivi-
 harjakodassakin ollut la-
 vitsan tapainen makuusija,
 ja keskikohta olisi ollut
 syvämpi, koska siinä olisi
 siten voinut seistä pysty-
 suorassa.

Muuten näyttäivät löydöt ryh-
 mittävän puheena olevaa asuinhuonon
 ympärille, varsinkin saviaattiangalaset,
 jotka esiintyvät joko yksitellen
 tai joskus pienissä kasapäissä.
 Viime mainitusta esiintymistavasta
 esimerkkinä on runtu XII:20, missä



Saviaattiangalasin.

muutamia desimetrin laa-
 juisella alalla itmeni
 runsaasti ainakin Lään-
 tään kuuluvia palasia
 kasin, osaksi oikein, osaksi
 nurinpäin, kahdesta

Kerroksesta, vähän maata välissä,
n. 28-41 sm. syvyydessä. - Pöytäkirja
Tuli esille runsaamman määrän
näissä kahdella eri kohdalla
(Ks. kaivauksesta) ja toisella
näistä (runtu XIII:18) tavattiin iso-
paksukantainen kirkas kaktusa-
kappaleena, nähtävästi paikalla
tapaktuneesta työssä katken-
nut, koska lisäksi löydettiin
pieni siikkumaku kirkkaan katka-
makohdalta (toinen kappaleista
oli 18 sm., toinen 34 sm. syvyydessä
n. 12 m. päässä edellisestä).



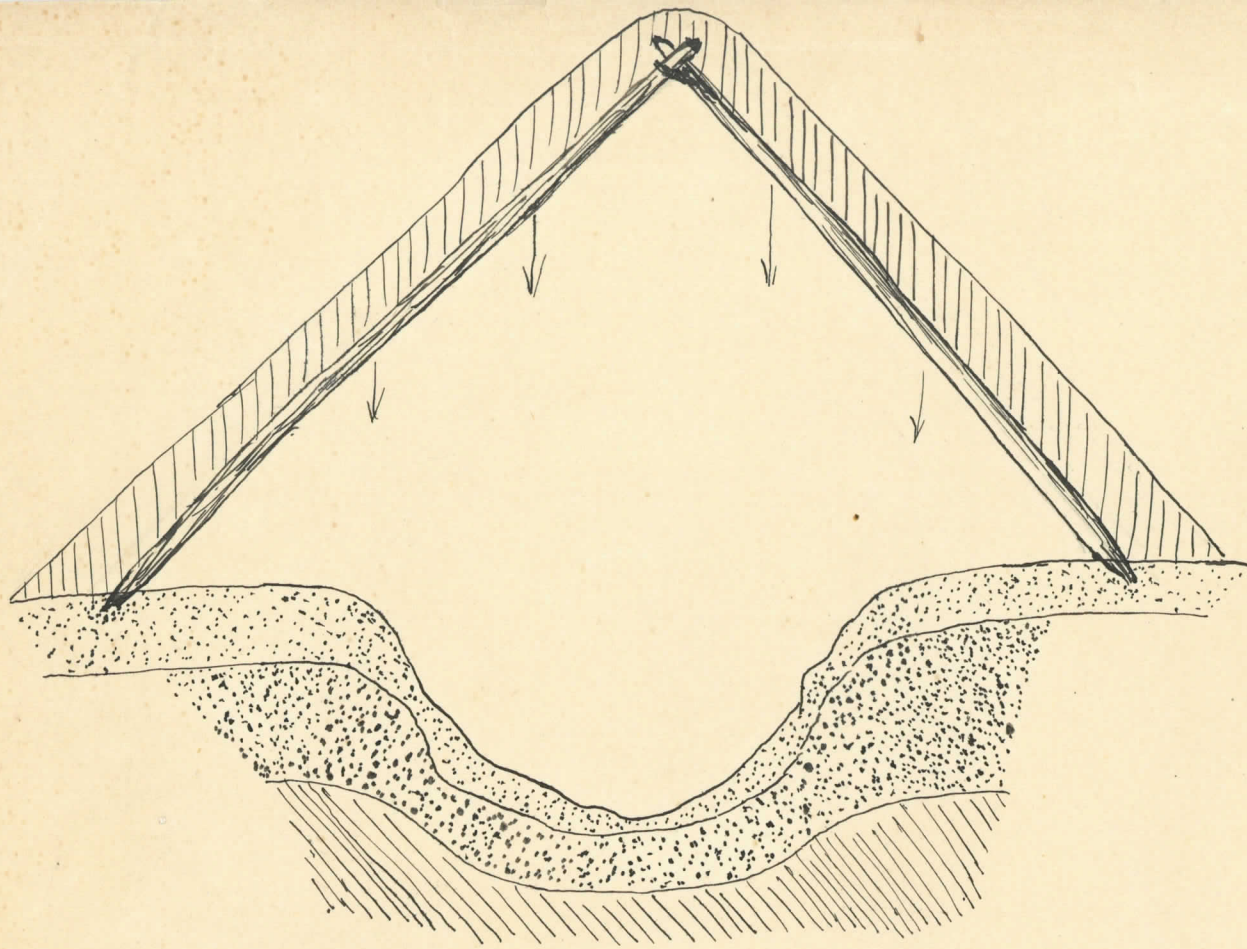
Puhtaa, Kinttumäki,
SW. suunnasta Soirinvaotta nähtynä
Talok. J. Ailio 11/8 10.



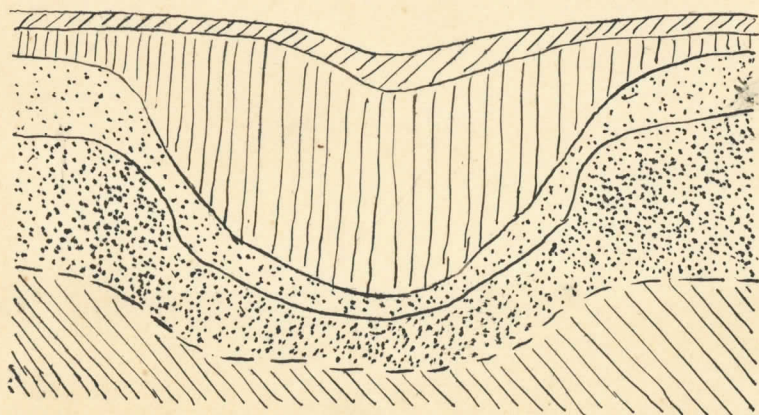
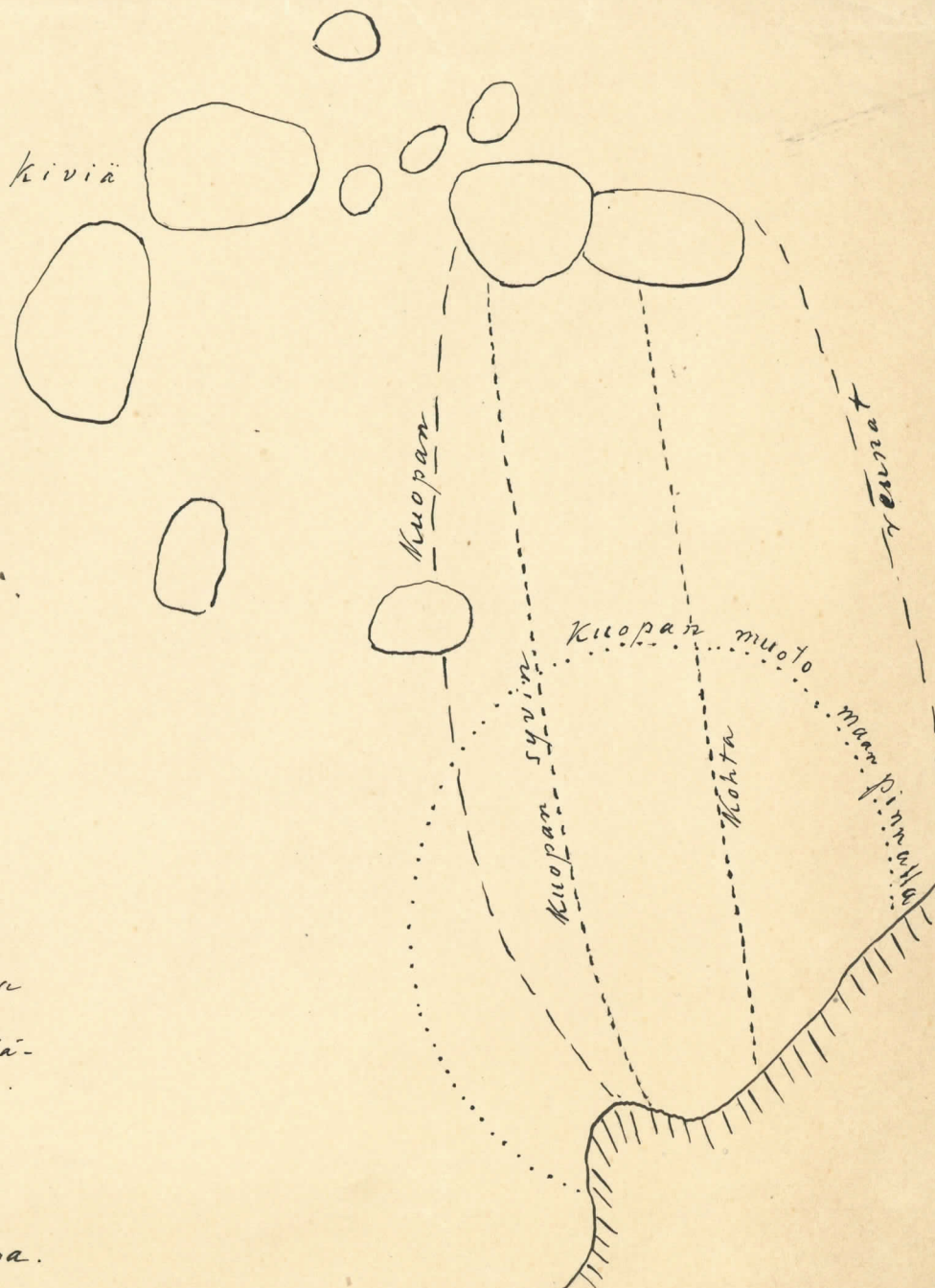
Pyhtää, Kinttämäen kivik. asuinpaikka
Sä. suunnasta. Valok. J. Ailio 13/1910



Puhtaa Kinttumäen kivik. asuinpaikka
S.E. Suunnasta (oikealla seisoo mies erään
asentokuopan pohjalla). Valok. J. Ailio
11/8 10.



kiviä



turvekeros
puhdas multa
Kulttuurin-
kerroksen ylä-
osa.
Kulttuurin-
kerroksen
alosa
puhdas sora.

2 m

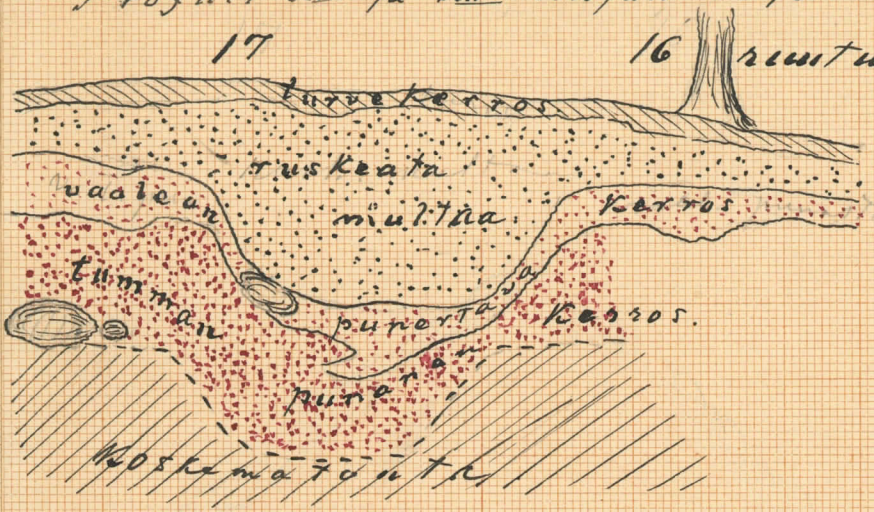
> Asuntokuoppa

Pyhtään Kinttumäellä.

Profiili XI ja XII linjan rajalta.

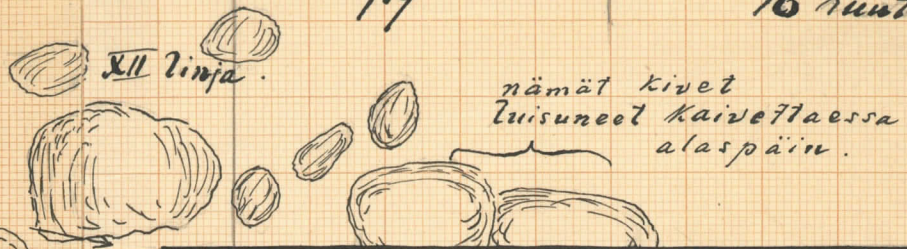
17

16 ruutu.



17

16 ruutu.



XII linja

XI linja

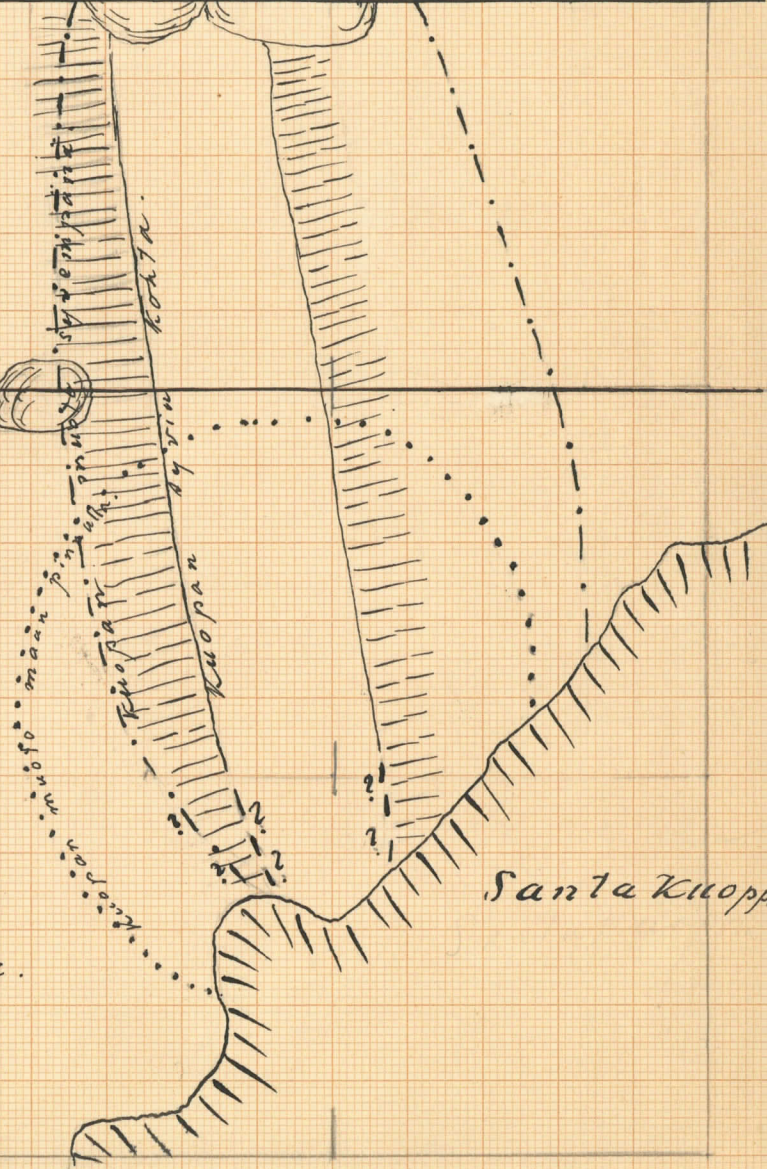
X linja

IX linja

Profiili päälinjalta, s.o. I ja II linjan rajalta.

17

16 ruutu rajalta.



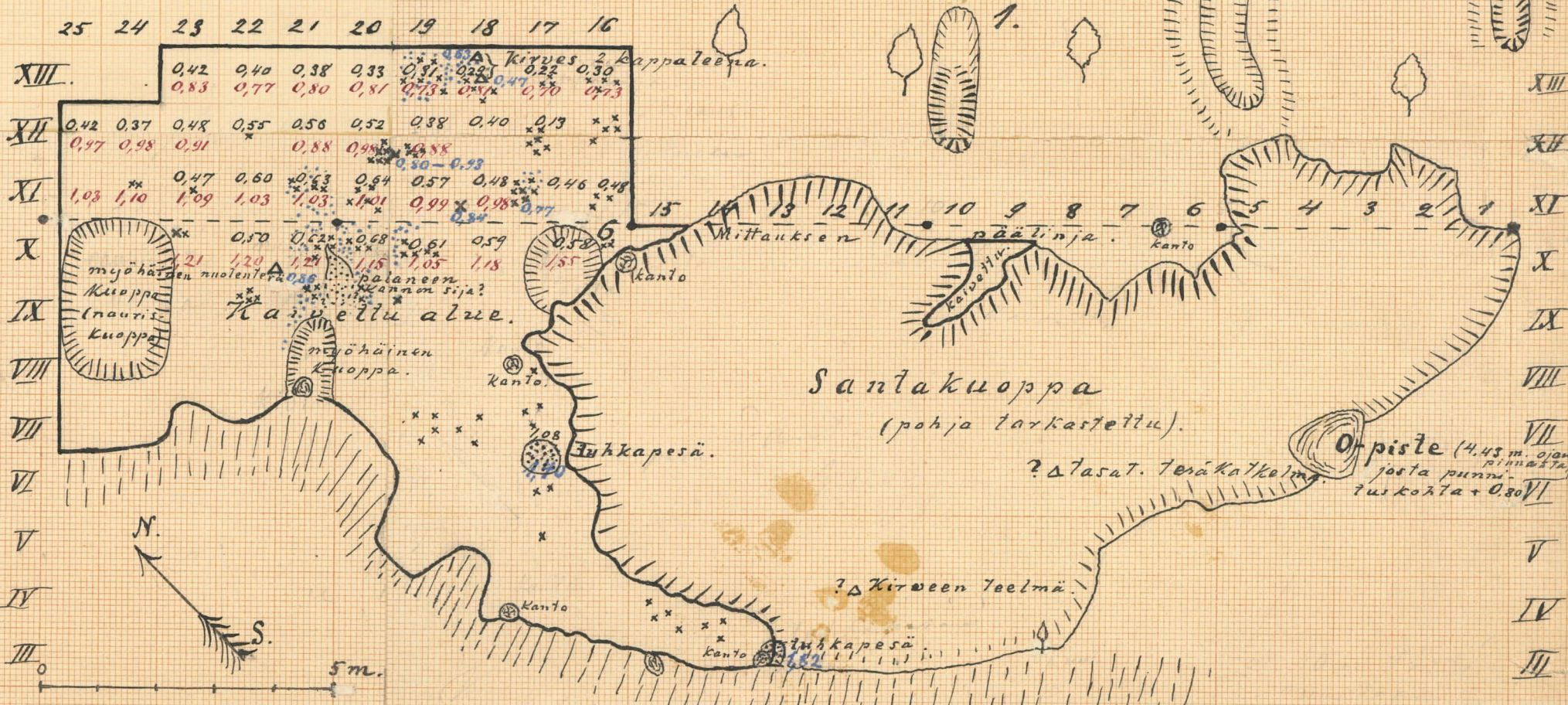
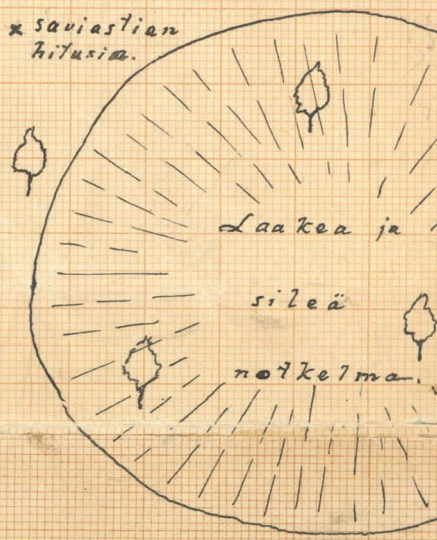
6:nen asuin kuopan profiileja ja pohjapiirros.

* savias
** palas

Kintumäen kivikautinen asuinpaikka Pyhläällä

Tiä-Hirvikosken (Starkkilan) kylässä.

Tutkinut J. Piilo 11-13/5 1910.



••• piin sirpaleita.
** saviasian palasia
Δ kivesineitä.

Mustat numerot osoittavat maan pinnan korkeutta
Punaiset " " kulttuurimaan pohjan korkeutta
Siniset " " löytöjen korkeutta.

XIII
XII
XI
X
IX
VIII
VII
VI
V
IV
III
II
I

Hirvikoski 7.10.-52.

Muinaistieteellinen Tutkimus Toimisto,
Helsinki.

Kohteliaimmin ilmoitamme, että olemme löytäneet Pyhtään pitäjän Hirvikosken kylästä Kinttumäeltä, hietakuopasta noin 50 cm syvästä saviruukun palasia ja jotain erikoiskiviä joista emme tiedä mitä ne ovat . - Sikäli jos tänne joitakuita tutkijoita lähetetään on heillä suorin matkayhteys linja-autolla Helsinki-Kotka ja vaihtamalla Kotkassa autoa Kotka-Hirvikoski, joka tulee aivan Hirvikosken kylään , josta kävelymatkaa kauspaikalle n. 2 km.

Maanomistaja

Hilda Yrjölä

Posti os. Inkeroinen Hirvikoski.

Taljiinnos kivilian haivun keito mukusta

P y h t ä ä,

Itä-Hirvikosken (Starkkilan) kylän, Kinttumäen kivik.
asuinpaikka.

Löytöhisto-
riikkiä.

Kun talonpoika Bernhard Kottila yllämainitusta kylästä oli jonkun lyseolaisen kautta ilmoittanut tri A. V. Koski-
miehelle ja tämä sitten Hist. museoon, että Kinttumäestä
mainitun kylän maalta oli soranotossa löydetty koristettuja
saviastianpalasia ja muuan kiviesine, sai allekirjoittanut
Valtionarkeologilta toimeksi matkustaa paikalle löytöpaikkaa
tarkastamaan. Yllämainitut löydöt ja allekirjoittaneen B.
Kottilalta saamat lisätiedot paikan luonnonsuhteista ja löytö-
paikalla esiintyvistä hauturoista antoivat nim. perustellun
aiheen olettaa puheena olevan kivikautisen asuinpaikan, jol-
la olisi erikoinen merkityksensä asemansa vuoksi Kymin suul-
la, ja joka muuten syksyllä mahdollisesti tapahtuvan soran-
oton kautta olisi joutuva edelleen hävitetyksi, ellei sitä
heti käytäisi tarkastamassa.

Luonnonsuh-
teet.

Kinttumäki sijaitsee Inkeröisten asemalta SW-suuntaan
n. 25 km päässä olevan Itä-Hirvikosken eli paikkakunnalla
Starkkilaksi sanotun kylän, talollisen Heikki Sinkon maalla,
Kyminjoen läntisen suuhaaran vasemmalla puolen, n. 1 km
päässä sekä joesta että Tammijärvestä, jonka lävitse Kymin-
joki juoksee (ks. viereistä kartanaihelmaa). Itä-Hirvikosken
lähimmistä taloista on se parin km päässä (asuntoa herra
Lauri Piispasen talossa). S-puolella Kinttumäkeä sijaitsee
apeanlainen Soininsuo, s.o. viljelty savitasanko (josta muu-
turvepeite viljelyksen kautta on poiskulunut), joten löytö-
paikka on tavallisuuden mukaan valittu päivänpuoleiselle rin-
teelle. Soininsuo liittyy yhteen W-puolella olevain, Tammi-
järveen ulottuvain Limalahden niittyjen ja S-puolella si-
jaitsevan laajan Munasuon kanssa. - Vedenkorkeus löytöpaikan
kohalla, Soininsuon veto-ojassa ei liene monta desimetriä
ylempänä Tammijärveä, jonka korkeus on 16 m.y.m.; Kinttu-
mäen ja ympäröivän seudun kiviperäinen moreenimaalaji ei
salli olettaa asuinpaikkaa valitun maanviljelystä silmällä-
pitäen, vaan on se varmaankin valittu kalastustarkoituksessa
veden varrelle, s.o. Soininsuon kohdalle pistäneen Tammijär-

*Irona jäos
sa Heikki
Sinkon maalla
joutuneet
Heikki
jälälle*

ven matalan lahden rannalle. Kun maa kohoaa Soininsuon veto-
ojan vedenpinnasta Kinttumäen juurelle, jota muuten markeeraa
irtonaisia luultavia rantakiviä, pari metriä, on Tammijärven
korkeus kivikautisen asutuksen aikana oletettavasti ollut run-
saasti 18 m y.m. Mainitun järven laskeutuminen on katsottava
johtuneen sen alapuolella tapahtuneesta Kyminjoen uoman erosi-
onista. Tämän erosioonin suuruudesta esimerkkinä mainittakoon,
että Tammijärven alapuolelta Kläsarön koskesta löytynyt vasara-
kirves (H.M. 5273) ilmoituksen mukaan sijaitsi 4 m vahvuisen
sorakerroksen alla, mikä soramäärä siten veden kautta on ylempää
kulkeutunut sille kohdalle, mihin vasarakirves aikanaan oli
kosken pohjaan joutunut.

Löytöpaikan maalaji on pintakerroksissa huuhdeltua, santais-
ta moreenisoraa, jossa on harvassa joitakin isompia kiviä.
Alaosassa käy se kiinteämmäksi, rautasuolojen liittämäksi, ja
n. 1/2 m syvyydessä moreenisaven tapaiseksi.

Paikan
arkeol.
luonne.

Paikan arkeol. luonne on ilmitullut soranotossa, jossa
soraa on kaivettu inintään 17 m pituiselta ja 8 m levyi-
seltä alueelta n. 1/2 m syvyyteen ja vähän syvemmällekin
(ks. erikoista kartanaihelmaa). Saviastianpalasia, osaksi suu-
ria (puolen "kihvelilapionterän" kokoisia) oli tullut esille
koko pituudelta ja santakuopan keskivaiheilta alareunan puolel-
ta sittemmin häviöön joutunut kiviaseen katkelma, joka kerto-
muksesta päättäen on ollut leveä tasataltta. Palaneita kiviä
tai iskettyjä sirpaleita ei oltu huomattu.

Aikaisem-
pia löy-
töjä.

Erityksen huomattavia muinaisjäännöksiä ovat hiekkahaudan
N. E-puolella, heikosti kohoavassa maassa sijaitsevat hauturat.
Näitä on vielä jäljellä viisi ehyttä, vaihdellen 2 - 5 m vä-
lillä pituudeltaan; leveydeltään ovat ne lähes 1 m ja sy-
vyydeltään 1/2 - 1 m, ollen tavallisesti S-päässään syvempiä
ja, kuten jalkoihin tuntuu, pehmeäpohjaisia (ks. paikan erikois-
karttaa ja valokuvaa). Ne ovat kahteen riviin järjestetyt ja
muistuttavat tässä suhteessa Hankasalmen Salosta kerrottuja hei-
tavalleja (Die st.z. Wohnplatzfunde in F. II, s. 18), joiden
välit lienevät muodostaneet puheenaolevään kaltaisia hauturoita,
ja vielä enemmän sekä muodon että asennon puolesta Alastaron
Kalamäen hauturoita (mainittu teos, II, kuva 3 sivulla 3.)
Päältäpäin ei hauturain muotoa saata arvostella, kuten esim.
käy selville ylempänä olevasta profiilikuvasta, joka on tehty
runsaasti metrin 1:sen hauturan SW-päästä SW-suuntaan. Profiili

osottaa nimittäin ilmeisesti vielä täälläkin laakeata, aina 6 dm syvyistä hauturaa, jonka pohjaa kivikautisen asutuksen paikalla päättyessä osottaa vaaleanpunaisen, rautasuoloista köyhäksi uuttuneen kerroksen yläpinta. Tämä hautura on sittemmin täytetty ruskealla, koskemattomalla moreenimullalla (alaosassaan keskellä on se hiukan savimaista), joka varmaankin johtuneen kyöpan, s.o. asuntokuopan päällysrakenteen vajomisesta. Vasemmalla on 11:nellä ruudulla pieni tuhkapesa, joka niinikään on ohuelta peittynyt ruskealla mullalla.

Lähemmin saattaa tämän ja muiden kuoppain luonnetta arvostella vastaisen tarkan tutkimuksen nojalla, mihin nimellä tällä kerralla ei ollut tilaisuutta. Kuitenkin tutkin samantapaisen, osittain hävitetyn 6:n kuopanteen, josta edempänä enemmän.

Myöhäisiä kuoppia.

Linjoilla VIII - X:24, 25 esiintyi edellisiä muistuttava mutta nelikulmaista muotoa osottava ja vain vähän maatonut, siis ilmeisesti myöhäisempi kuopanne. Tässä näkyi vielä lahonnutta puuta, varmaankin jälkiä puusalvoksesta, ja kuopannetta on siten pidettävä nauriskuoppana, jommoisena joku työmiehistä muistelikin paikalla olleen. Vaikeampi on selvittää VIII:21 ruudun tienoissa ollutta pienempää kuoppaa (ks. erikoiskarttaa). Kun se oli jotenkin samoin, vain niukasti maatonut kuin edellinenkin, voisi olettaa, että tästä on luotu multaa nauriskuopan peitteeksi.

Muita hauturoita samalla seudulla.

Samalla mainittakoon, että edellisten tapaisia, rivittäin sijaitsevia kuoppia kuuluu seudussa olevan runsaasti, mm. samman suon laiteella kuin nämätkin, sekä Takaveräjämäellä, Palmunmäellä ja Orrenmäellä Piispasen maalla Tammijärven rannalla ynnä Piispasen talon viereisellä hietaharjulla. Nämä eivät kuitenkaan ainakaan kaikki voi olla kivikautisia, mutta ansaitsevat joka tapauksessa tulla tarkastetuiksi.

Löytöalueen laajuus.

Edelleen on huomattava Kinttumäessä, 1-5:nen hauturan itäpuolella esiintyvä 7 - 8 m läpimittainen sileä ja laakea notkelma (ks. erikoiskarttaa), joka tuntui olevan pidettävä ihmisasunnon (eikä luonnon) jälkenä. Notkelmasta, jota joillakin puolin näytti rajoittavan heikko äyränne, ei koepistoksessa mitään ilmennyt, mutta sen N-äyränteellä tuli heti ensi lapiopistolla useita saviastianpalasia ja toisestakin kohtaa tuli esille joku astianhitunen.

Löytöalueen laajuus puheenaolevalla kohdalla käsittää ainakin 400 - 500 m², tuntuen rajoittuvan kaivausalueeni NW-

rajan tienoissa ja SE-puolella hauturain lähimaille. Kauempana NW ja SE- suunnassa olevissa santakuopissa ei asunon merkkejä havaittu, vaikka vielä n. 30 m päästä päälinjan alkukohdasta SE- suuntaan esiintyi tien W-puolella muuan pyöreämäinen kuopanne.

Kaivaus.

Aluksi tarkastettiin santakuopan pohja, mihin soranotossa jääneestä pintakerroksesta löytyi lähes kauttaaltaan, lukuunottamatta santakuopan kaakkoisinta päätä, joltinenkin määrä saviastianpalasia, ja SW- laidalta muuan kirveenteelmä, toiselta sivulta sileä, toiselta tuntuvasti rapautunut, lujaa kiillegneissiiä (verraten huonoa aineslaatua). Oliko kuopan sijalla ollut samanlaisia hauturoita kuin ulkopuolella, ei ole tietoa.

Varsinainen kaivausalue santakuopasta NW oli alalaidaltaan siksi runneltua ja hajanaista, että yhtenäisempää kaivausta siinä oli vaikeata aikaansaada. Kerrosjärjestys tässä, samoin kuin X linjalla, missä jo oli laajemmalla ehyttä alaa, oli asuinpaikoilla tavallinen: päällimmäisen ohuen turve- ja hiilikerroksen alla oli vaalean (suklaan) punertavaa santaa, jossa enimmäkseen löydöt sijaitsivat n. 30 cm syvyyteen, sitte alkaa tummanruskea, puhtaaksi käyvä, hieman kovetunut santa, josta enään vain yläosasta jonkun verran löytöjä tavattiin. Kaivausalueen reunapuolella esiintyvän kuopan kohdalla ja ympärillä oli kerrosjärjestys aivan häiriintynyt ja maalaji ruskeata ylösluotua moreenimultaa. Huomattavia ovat tuhkapesät, nähtävästi ulkotulien sijat ruuduilla III:13 ja VI & VII:17, jälkimäinen 32 cm syvyydessä maanpinnan alla. - Merkillinen oli suppilomainen IX ja X linjan, 20 ja 21 ruudun rajalla esiintyvä tuhkakkerros, jonka läpilaikkaus on kuvattu vieressä. Se ei ollut pohjapiirroksessa pyöreäalainen, kuten ilmeni X linjalla (ks. kaivauskarttaa), missä se teki terävän kielekkeen ulospäin. Todennäköisesti osottaa tämä pienialainen tuhkakkerros palaneen l. hiiltyneen kannon ja sen juuren sijaa, ja vain sattuma lienee, että sen seudussa tavattiin sangen runsaasti piinsirpaleita ja muuan rombimainen piinen nuolenterä, siis osotteita, että juuri tällä kohdalla on piiesineitä iskeskelty.

Asuin-kuoppa.

Erityistä huomiota ansaitseva on IX & X linjalla 16 ja 17 ruudulla esiintyvä kuopanne (ks. eri pohjapiirrosta ja siihen liittyviä kahta profiilia), joka maanpinnalta oli vain

heikosti ja pyöreästi notkolla, mutta maan sisässä näyt-
täytyi yli 2 m pituiselta pitkänkapealta hauturalta. Kuten
profiilipiirroksat osottavat, täyttää tätä hauturaa turve-
kerroksen alla ruskea, ilmeisesti koskematon eli asumaton
moreenimulta, jonka niin ollen täytyy paikan asutusajan
jälkeen olla tähän joutunut, kenties alkuaan oltuaan peit-
teenä kuopan päälle rakennetulla suojakatoksella, mikä sit-
ten on lahonnut ja vajonnut alas.

Hauturan pohjan pintakerrosta sen käyttöajan lopussa
osottaa vaalean punertava (suklaan värinen) kerros - sama,
joka kaikkialla asuinpaikoilla esiintyy lähinnä turvekerrok-
sen alla, ja on tullut osittain valkaistuksi siten, että
siitä rautasuolat ovat lienneet alaspäin. Alkuperäistä hau-
turan pohjaa osottaa profiilikuvassa XI ja XII linjan ra-
jalla pilkkuviiva, mikä näyttää rajaa löyhemmän liikkuneen
maan ja sen alla olevan aivan koskemattoman maan välillä.

Jos tarkastamme hauturan muotoa pohjapiirroksessa, niin
aivan lounaispäästä ei tullut havaintoa tehdyksi ennenkuin
työmiehet olivat sen kaivaneet, mutta koillis-päätä rajoit-
ti 2 isohkoa syrjittäin asetettua kiveä, ja itse hautura
muodosti keskikohdaltaan n. 25 cm syvyisen, 1/2 metrin
levyisen selvän ojanteen kovassa maaperässä. Muut hauturan
koillispään puolella olevat kivet eivät tuntuneet hauturan
rakenteeseen kuuluvan (mainittakoon, että hauturan pohjalla
X linjalla oli pari kiveäkin, ja vähän hietaa niiden al-
la). Mitään erikoista tulensijan merkkiä, tuhka-alaa t.m.s.
ei näkynyt. - Lähinnä antaisi hauturan muoto aiheen vertaa-
maan sitä sellaisiin alkuperäisiin harjakotiin, jollaisia
miilukopit toisinaan ovat (ks. Ailio, Lopen asunnot, kuvat
7-9). Tulensija olisi näiden tapaan oletettava olleen hau-
turan koillispäässä, mutta mahdollista on, ettei sellaista
ole ollutkaan, jos esim. hautura osottaa vain kesäasuntoa.
Kummallakin sivulla olisi kivikauden harjakodassakin ollut
lavitsan tapainen makuusija, ja keskikohta olisi ollut
syvempi, koska siinä olisi siten voinut seistä pystysuo-
rassa.

Muuten näyttävät löydöt ryhmittyvän puheenaolevan asuin-
kuopan ympärille, varsinkin saviastianpalaset, jotka esiintyi-
vät joko yksitellen tai joskus pienissä kasapäissä. Viimek-
simainitusta esiintymistavasta esimerkkinä on ruutu XII:20,

missä muutaman desimetrin laajuisella alalla ilmeni runsaasti ainakin 2:een astiaan kuuluvia palasia sekasin, osaksi oikein-, osaksi nurinpäin, kahdessa kerroksessa, vähän maata välissä, n. 28 - 41 cm syvyydessä. - Piinsiruja tuli esille runsaammassa määrässä kahdella eri kohdalla (ks. kaivauskarttaa) ja toisella näistä (ruutu XIII; 18) tavattiin iso paksukantainen kirves kohtena kappaleena, nähtävästi paikalla tapahtuneessa työssä katkennut, koska lisäksi löydettiin pieni sirkumakin kirveen katkeamakohdalta (toinen kappaleista oli 18 cm, toinen 34 cm syvyydessä n. 1/2 m päässä edellisestä.)

Julius Ailio

11-13/X 1910.